

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології
Кафедра практичної психології та психодіагностики

СИЛАБУС
вибіркової дисципліни циклу професійної підготовки
Психологічна профілактика насилля в сім'ї

підготовки Бакалаврів
спеціальності 053 Психологія
освітньо-професійної програми Практична психологія

Силабус навчальної дисципліни
для денної форми навчання

Луцьк – 2021

Силабус навчальної дисципліни «Психологічна профілактика насилля в сім'ї»
підготовки бакалаврів, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності
053 Психологія, за освітньо-професійною програмою Практична психологія

Розробник: Хлівна О.М., кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психодіагностики

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри практичної психології та психодіагностики

протокол № 2 від 08.09.2021 р.

Завідувач кафедри: Людмила МАГДИСЮК

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	<u>Бакалавр</u> <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> <u>053 Психологія</u> <u>Практична психологія</u>	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 210/7		Рік навчання 4
		Семестр 8-й
ІНДЗ: €		Лекції 22 год.
		Практичні (семінарські) 20 год. Лабораторні 18 год.
		Самостійна робота 142 год. Консультації 8 год.
Форма контролю: залік		

II. Інформація про викладача:

ППП Хлівна Олександра Миколаївна

Науковий ступінь кандидат психологічних наук

Вчене звання доцент

Посада доцент кафедри практичної психології та психодіагностики

Контактна інформація: 050-884-29-42, hlivnaoleksandra@gmail.com

Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис дисципліни

Курс «Психологічна профілактика насилля в сім'ї» є вибірковою дисципліною циклу навчальних дисциплін професійної та практичної підготовки фахівців-психологів. У програмі курсу представлено основні теоретичні підходи до профілактики та корекції насильницьких дій з боку кривдника по відношенню до членів сім'ї. Розкрито суть теоретичних положень домашнього насильства над дітьми, жінками, визначені його психологічні та історико-культурні чинники.

Визначаються основні напрямки психологічного супроводу у ситуації домашнього насильства, творча терапія у консультування особи, яка постраждала від домашнього насилля та терапія і консультування членів

сімей, що стикнулися із проблемою домашнього насилля.

Пререквізити:

Вивчення дисципліни базується на дисциплінах загального та професійного циклів підготовки попередніх років навчання: загальна психологія, основи практичної психології, вікова психологія, психотерапія, психологічне консультування, клінічна психологія, педагогічна психологія.

Постреквізити: сімейне консультування та терапія, психологічна допомога дитині та сім'ї.

Мета дисципліни – є ознайомлення студентів з основними видами домашнього насилля; з психологічними особливостями осіб, що постраждали від домашнього насильства та осіб, що чинять насильство в родині; зі способами профілактики та протидії домашньому насильству.

Предметом курсу є теоретичний аналіз проблеми насилля в сім'ї та профілактичні заходи, що запобігають насиллю в сім'ї.

Завдання курсу – оволодіння студентами категоріально-термінологічним апаратом психології домашнього насилля, ознайомлення із особливостями різних видів насилля, способами профілактики та захисту від насилля в сім'ї.

IV. Результати навчання (Компетентності)

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ФК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

ФК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

ФК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

ФК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

ФК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу

(індивідуальну та групову).

ФК11. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефхівців.

ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

V. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Прак.	Лабор.	Сам. роб.	Консульт .
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи психології насильства та його психологічної профілактики						
Тема 1. Домашнє насильство як психологічний феномен: поняття та види насильства	24	2	2	2	18	
Тема 2. Класифікація форм домашнього насильства: сексуальне насильство	24	2	2	2	18	
Тема 3. Соціальні та психологічні причини домашнього насилля в сім'ї	24	2	2	2	18	
Тема 4. Психологічні портрет осіб, що вчиняють насильство та постраждалих від домашнього насильства в сім'ї	24	2	2	2	18	
Тема 5. Шляхи віктимізації особи, яка постраждала від домашнього насильства.	26	2	2	2	18	2
Разом за модулем 1	120	10	10	10	90	2
Змістовий модуль 2. Особливості корекційної роботи з сімейними кривдниками						
Тема 6. Особливості психологічного супроводу у ситуації домашнього насилля	32	4	4	2	20	2
Тема 7. Організація та проведення профілактичної роботи з домашніми кривдниками	32	4	4	2	20	2
Тема 8. Організація профілактично-корекційної роботи з особою, яка постраждала від домашнього насилля	24	4	2	4	12	2
Разом за модулем 2	88	12	10	8	52	6
Всього годин	210	22	20	18	142	8

VII. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента: відвідування занять є обов'язковим. За умови відвідування та якісної підготовки до занять студент може набрати максимальну кількість балів поточного оцінювання. За наявності об'єктивних причин (відрадження, стажування, хвороба тощо) студент може перездати тему курсу, навчатися он-лайн. За бажанням підвищити рейтинг, студент може добрати бали, виконавши певний вид робіт

Політика щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- Списування під час модульних контрольних робіт заборонене.
- Письмові роботи студента обов'язково проходять перевірку на наявність плагіату (допускається не більше 20 % текстових запозичень).
- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; дотримання принципів та положень Етичного кодексу психолога (<http://nsj.gov.ua/files/1448287570%D0%95%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B0.docx.pdf>);

- Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

За порушення академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування з Університету.

Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв).

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Максимально оцінюється робота студента на занятті (за умови успішної відповіді). За наявності об'єктивних причин (відрадження, стажування, хвороба тощо) студент може перездати тему курсу.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за певний вид діяльності). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

VIII. Підсумковий контроль

Формою підсумкового контролю є залік. У випадку незадовільної підсумкової оцінки, або за бажанням підвищити рейтинг, студент може добрати бали, виконавши певний вид робіт (наприклад, здати одну із тем, або перездати якусь тему, написавши підсумковий тест тощо). Залік відбувається у формі усного опитування. Студент може не скласти його, якщо за результатами поточного оцінювання та модульної контрольної роботи набирає 75 і більше балів.

IX. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

X. Рекомендована література

- 1) Берн Е. Ігри, у які грають люди. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 256 с
- 2) Бондаровська В.М. Види домашнього насильства та їх класифікація. «Виявити, захистити, допомогти. Методичні матеріали для фахівців, які безпосередньо працюють з потерпілими від домашнього насильства». Київ, 2008. С. 3–21.
- 3) Вольнова Л. М. Психосоціальна допомога в роботі з кризовою особистістю : навчальний посібник / наук. ред. та керівник проблем. Групи. Київ, 2012. 275 с.
- 4) Герман Дж. Психологічна травма та шлях до видужання: наслідки насильства – від знущань у сім'ї до політичного терору. Львів: Видавництво Старого Лева, 2015. С. 22–23.
- 5) Запобігання насильству в сім'ї у діяльності фахівців соціальної сфери: навчально-методичний посібник / за заг. ред. Бондаровська В.М., Бордіян Я.І.,

Журавель Т.В., Пилипас Ю.В. Київ: ТОВ Видавничий дім «КАЛИТА». 2014. 282 с.

6) Иригуайан Мари-Франс Моральные домагательства: Скрытое насилие в повседневности. Екатеринбург: У-Фактория, 2005. 272 с.

7) Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П. Медико-психологічне консультування: навч.-метод. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. 332 с.

8) Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П. Практикум психологічного консультування в юридичній сфері: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2019. 320 с.

9) Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П., Замелюк М. І. Казкотерапія в психологічному консультуванні дітей та дорослих: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2019. 152 с.

10) Максимова Н. Ю., Мілютіна К. Л. Соціально-психологічні аспекти проблеми насильства. Київ : Комітет сприяння захисту прав дітей, 2003. 344 с.

11) Методичний посібник для фахівців, які впроваджують корекційні програми для осіб, які вчинили насильство в сім'ї / Укладачі: Мустафаєв Г.М., Довгаль І.І. Київ, 2011. 192 с.

12) Психологічна допомога в клініці: навч.-метод. посіб. / Р. П. Федоренко та ін. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 224 с.

13) Психологічне консультування: теорія та практика: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. І. М. Зварича, В. Г. Панка, В. М. Радчук. Чернівці: Рута, 2014. 272 с.

14) Психологія екстремальності та психопрофілактика психічної травми й суїцидальних намірів: навч.-метод. посіб. / Л. І. Магдисюк та ін. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 236 с.

15) Робота з сім'ями, які потребують професійної соціально-педагогічної підтримки. Тренінговий курс для спеціалістів соціальної сфери / за заг. ред. Т. Ф. Алексеєнко. Київ: Християнський дитячий фонд, 2007. 128 с.

16) Савчук О.М. Наслідки подружнього насильства: індивідуально-психологічна перспектива. *Наукові записки (спецвипуск)*. Київ, 2002. Т. 20.

17) Семья и домашнее насилие. Практика консультирования мужчин – субъектов домашнего насилия: Учебное пособие / Под ред. Н. М. Платоновой. Санкт-Петербург: СПбГИПСР, 2013. 210 с.

18) Соціально-економічні причини насильства в сім'ї в Україні: аналіз проблем та шляхи запобігання (матеріали за результатами соціального опитування). Київ: Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2004. 144 с.

19) Федоренко Р., Мушкевич М., Коширець В. Психологічне консультування та психотерапія : зміст, прийоми, технології: навч. посіб. [для студентів вищ. навч. закл.]. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. 368 с.

20) Цветкова Н.А. Теория и технология психосоциальной работы с женщинами: учебное пособие. Псков: ПГПИ, 2005. 396 с.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

- 1) Поняття про домашнє насильство.
- 2) Запобігання та протидія домашньому насильству.
- 3) Види насильства.
- 4) Фізичне насильство.
- 5) Економічне насильство.
- 6) Сексуальне насильство.
- 7) Психологічне насильство.
- 8) Цикли насильства
- 9) Види домашнього насильства над дітьми
- 10) Наслідки домашнього насильства над дітьми
- 11) Індикатори жорстокого поводження з дитиною
- 12) Алгоритм дій психолога при виявленні випадку жорстокого поводження з дитиною.
- 13) Насильство щодо жінок і проблема прав людини
- 14) Зґвалтування і зазіхання сексуального характеру.
- 15) Побутове насильство.
- 16) Зловмисне переслідування.
- 17) Торгівля жінками
- 18) Сексуальні домагання
- 19) Поняття про сексуальне насильство
- 20) Міфи про сексуальне насильство та про гвалтівників
- 21) Соціальні аспекти зґвалтування
- 22) Консультування і психотерапія жертв сексуального насильства
- 23) Насильство в українській літературі та культурі
- 24) Соціальні витоки насильства.
- 25) Гендерні чинники насильства
- 26) Екологічна теорія насильства
- 27) Родинні сценарії та контрсценарії як причини насильства
- 28) Патопсихологічні чинники насильства
- 29) Родинна історія як джерело насильства
- 30) Стиль сімейного виховання.
- 31) Форми взаємодії насильства та літератури
- 32) Текстуальна агресія, її типи
- 33) Індивідуальна агресія автора
- 34) Гендерна агресія в літературі
- 35) Субкультура агресивності та субкультура віктимності
- 36) Особа, яка постраждала від домашнього насильства.
- 37) Витоки формування комплексу жертви

38) Соціально-психологічні особливості поведінки осіб, які вчинили насильство

39) Психологічний портрет особи, яка вчинила насильство в сім'ї.

40) Типологія «кривдників».

41) Поняття про віктимізацію. Методи віктимізації. Наслідки віктимізації

42) Традиційна чоловіча самоідентифікація.

43) Чоловіча культура насильства

44) Психологічна характеристика дітей з агресивною поведінкою

45) Профілактика домашнього насильства

46) Поняття протравмофокусовану когнітивно-поведінкову терапію.

47) Травмофокусовані компоненти.

48) Процес надання психотерапевтичної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства

49) Психологічні теорії виникнення агресії

50) Типологія агресивної поведінки

51) Механізми формування агресивності в онтогенезі

52) Соціалізація агресивності.

53) Принципи та підходи до надання психологічної допомоги особі, яка пережила насильство в сім'ї.

54) Особливості психокорекційної роботи з кривдниками

55) Види психологічної допомоги та можливості різних видів психологічної допомоги.

56) Теоретико-методологічні засади творчої терапії.

57) Принципи творчого підходу до консультування особи, яка постраждала від домашнього насильства.

58) Арттерапевтичні методики у роботі з особами, які постраждали від домашнього насильства

59) Терапевтичні стосунки в арт-терапії

60) Особливості терапевтичної роботи з кривдниками

61) Принципи роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї

62) Особливості програми для корекції поведінки дітей, які вчинили насильство в сім'ї.

63) Програми корекційної роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї

64) Усвідомлення та формування моделі ненасильницької поведінки

65) Розвиток комунікативних навичок

66) Формування навичок самоконтролю та саморегуляції

67) Формування альтернативної поведінки в сім'ї

68) Формування умінь ефективної взаємодії та способу поведінки в сім'ї